

Samenvatting PlanMER

Obstakelverwijdering Elst

Boskalis bv

**Project: 4 Maatregelen Nederrijn
Zaaknummer: 31035845**

Documentnummer:	NR-RAP -216
Werkpakketcode:	2.6.4
Documentstatus:	Ter informatie
Versie:	1a
Datum:	21 mei 2012

	Naam	Paraaf	Datum
Opgesteld:	M. Vrij Peerdeman		21 mei 2012
Getoetst:	R.J. Jonker		21 mei 2012
Vrijgegeven:	D.J. Zwemmer		21 mei 2012
Geaccepteerd OG:			

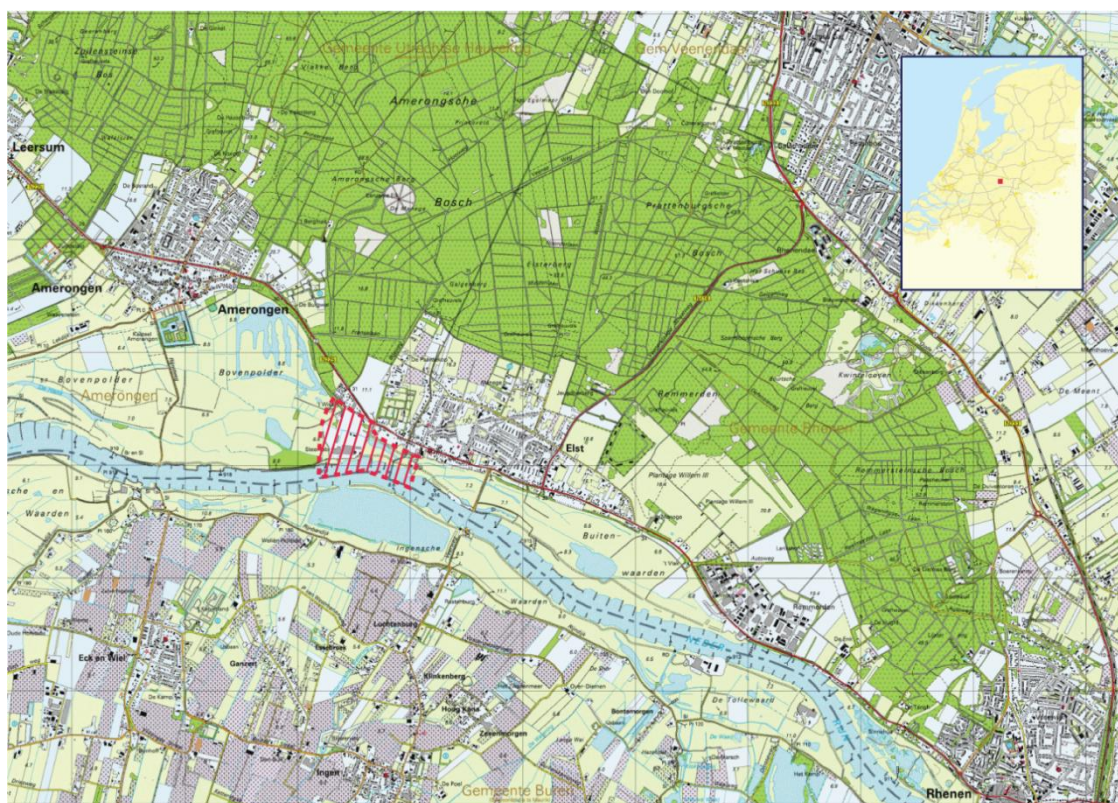
1 Samenvatting

Voor u ligt de samenvatting van het Milieueffectrapport Obstakelverwijdering Elst, dat momenteel ter inzage ligt. Door een aantal maatregelen in de uiterwaarden van Elst wordt bijgedragen aan het op het vereiste wettelijke niveau krijgen van de bescherming van het riviereengebied. In het Milieueffectrapport staat alle informatie over het project. Deze uitgave is een samenvatting hiervan en gaat kort in op de plannen en welke gevolgen deze hebben voor mensen en omgeving. Ook leest u hoe u uw mening kunt geven en waar u terecht kunt voor meer informatie. Het gehele MER vindt u op www.nederrijn.net.

Waarom deze milieueffectrapportage?

In 1993 en 1995 hadden de Rijn en de Maas te kampen met zeer hoge waterstanden. Naar aanleiding van deze hoge waterstanden is gebleken dat de Rijntakken en de (bedijkte) Maas grotere hoeveelheden water af moeten kunnen voeren dan de hoeveelheid waarmee tot dusver rekening is gehouden. De Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier is een samenhangend pakket aan maatregelen die gezamenlijk de bescherming van het riviereengebied op het vereiste wettelijke niveau moeten brengen. Een van de maatregelen is de obstakelverwijdering in de uiterwaarden van Elst. Onderdeel hiervan is een gedeeltelijke ontgronding van de uiterwaarden. Om deze obstakelverwijdering bij Elst mogelijk te maken moet het bestemmingsplan worden aangepast. Daarnaast dient een Passende Beoordeling te worden uitgevoerd omdat negatieve effecten van de obstakelverwijdering op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Neder-Rijn niet op voorhand zijn uit te sluiten.

Omdat het bestemmingsplan een relatie heeft met de ontgronding en de Passende Beoordeling is het doorlopen van de procedure voor de milieueffectrapportage verplicht. Voorliggende rapport is het Milieueffectrapport met daarin de effectanalyse van de obstakelverwijdering bij Elst.

ffiguur 1 Plangebied obstakelverwijdering Elst

Wat zijn de belangrijkste problemen en doelen?

De uiterwaarden van Elst zijn als één van de locaties aangewezen waar een grotere waterbergingscapaciteit moet worden gerealiseerd. Door deze capaciteit te verhogen zal de kans op overstroming bij hoog water aanzienlijk worden verlaagd. Voor elk van de ingrepen in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier heeft de overheid bepaald welke waterstandverlaging gerealiseerd dient te worden: de zogenaamde taakstelling. Voor de obstakelverwijdering Elst is uitgegaan van een benodigde waterstandsval van 5 cm tussen rkm 916 en rkm 917 (doelstelling voor het ontwerp). Deze doelstelling volgt uit de PKB Ruimte voor de Rivier.

De maatregelen die in het rivierengebied getroffen moeten worden, kunnen ingrijpend zijn. De transformatie van het rivierengebied wordt aangegrepen om tegelijkertijd de ruimtelijke kwaliteit te versterken. De voor veiligheid noodzakelijke maatregelen worden gekoppeld aan het vergroten van de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van het gebied.

Samengevat heeft de maatregel obstakelverwijdering Elst 2 doelstellingen:

- een veiligheidsdoelstelling (verlagen van de hoogwaterstand van 5 cm tussen rkm 916 en rkm 917);
- een ruimtelijke kwaliteitsdoelstelling.

Welke oplossingen zijn er?

Referentiesituatie

In het milieueffectrapport worden de effecten van de voorgenomen activiteit beschouwd ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie en autonome ontwikkeling. De autonome ontwikkeling betreft de situatie waarin het voornemen niet wordt gerealiseerd. Dat betekent dat de bedrijfsbestemming van het gebied gehandhaafd blijft. Dit is nadrukkelijk alleen een referentiesituatie en geen realistisch te kiezen alternatief, gezien de eerdere besluitvorming in het kader van het programma Ruimte voor de Rivier en het belang van het realiseren van de maatregel voor de waterveiligheid in de regio. Ten tijde van het opstellen van het milieueffectrapport wordt de steenfabriek ook al gesloopt.

Voorkeursvariant

De voorgenomen activiteit zoals hier beschreven is de voorkeursvariant zoals die in 2010 door de betrokken bestuurders in de regio is vastgesteld. Dit besluit is in het voorjaar van 2011 door de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (verantwoordelijk voor de waterveiligheid) bevestigd. Om tot deze voorkeursvariant te komen zijn in een eerder stadium enkele andere varianten bekeken die vooral verschilden in de mate van recreatief medegebruik van het te ontwikkelen natuurgebied, van helemaal geen recreatief medegebruik tot intensief medegebruik inclusief verblijfsrecreatie (natuurcamping). In de afweging is besloten om vanwege de natuurdoelstellingen slechts een extensieve mate van recreatief medegebruik in de voorkeursvariant op te nemen.

Het voornemen is het obstakelvrij maken van een deel van de uiterwaarden bij Elst. Door het obstakelvrij maken wordt een bijdrage geleverd aan het behalen van de veiligheidsdoelstellingen voor de Neder-Rijn en wordt tegelijkertijd een impuls gegeven aan de ruimtelijke en natuurlijke kwaliteit. In figuur 2 is het plangebied weergegeven waarbinnen de obstakelverwijdering plaats vindt.

Figuur 2 Plangebied obstakelverwijdering Elst

Kern van het voornemen is dat een fors deel van het steenfabriekterrein (het gebied langs de rivier) en een beperkt deel van het terrein van de voormalige Machinistenschool (het gebied aansluitend aan de dorpskern) worden afgegraven. De zomerkade wordt daarnaast beperkt verlaagd. De overstromingsfrequentie van het achterliggende gebied neemt echter niet toe. De maatregel resulteert dus niet in het vaker overstromen van het gebied achter de zomerkade (met name Amerongse Bovenpolder en Elster Buitenwaarden), maar wel in een groter bergingsvolume in geval van overstroming.

Daarnaast wordt de beleving van de rivier en uiterwaard geoptimaliseerd. Het beheer van het gebied wordt na de inrichting betrokken bij de naastgelegen Amerongse Bovenpolder waardoor een groter aaneengesloten natuurgebied ontstaat. Tegelijkertijd wordt de ecologische verbinding tussen de Amerongse Bovenpolder en de Elster Buitenwaarden versterkt, en daarmee de verbinding tussen de Amerongse Bovenpolder en de Utrechtse Heuvelrug.

Op het resterende deel van de terp van de voormalige steenfabriek kan mogelijk een zeer kleinschalige horecavoorziening als 'theetuin' worden ontwikkeld. Indien financiering kan worden gevonden blijft de schoorsteen staan als herinnering aan de steenfabriek en als monument van het rivierenlandschap. Aansluitend aan de terp komt aan de westkant een ooibos. Aan de voet van de terp komt een passantensteiger. Hier is het mogelijk de waterkant te bereiken.

In het plangebied zijn een drietal paden voorzien:

- Vanaf de parkeerplaats in het noorden naar de terp komt een (half verharde) toegangsweg voor wandelaars en fietsers.
- Naast de toegangsweg voor wandelaars en fietsers komt er ook een toegangsweg voor beheer en bevoorrading van de theetuin en voor hulpdiensten.
- Over de zomerkade is een wandelroute voorzien. De gemeente Rhenen heeft de wens hier een (half verhard) fietspad van te maken.

Figuur 3 Resultaat voorgenomen activiteit: obstakelverwijdering Elst

Variant zomerdijk

In het milieueffectrapport is één variant onderzocht voor het gebruik van de zomerdijk als wandelpad of ook als fietspad. In het voorkeursalternatief is een onverhard (gras) wandelpad voorzien op de zomerdijk. Vanuit de gemeente bestaat de wens om de zomerdijk ook te kunnen gebruiken als (half verhard) recreatief fietspad. Om dit mogelijk te maken zal het pad half verhard aangelegd moeten worden. De variant waarin de zomerdijk alleen als wandelpad wordt gebruikt wordt aangeduid als ‘variant zomerdijk 1’. De variant waarin de zomerdijk ook wordt gebruikt als fietspad wordt aangeduid als ‘variant zomerdijk 2’

Wat blijkt uit de effectbeoordeling van de gekozen oplossing?

In onderstaande tabel zijn alle effectbeoordelingen opgenomen.

Aspect	Beoordelingscriteria	Basisalternatief + zomerdijk 1	Basisalternatief + zomerdijk 2
Natuur	• Effecten op Natura 2000	+	+
	• Effecten op EHS	+	+
	• Beïnvloeding leefgebied beschermde soorten	+	+
	• Beïnvloeding leefgebied Rode Lijst-soorten	+	+
	• Benutting ecologische kansen Kader Richtlijn Water	0	0
	• Tijdelijke effecten aanlegfase	0/-	0/-
Bodem en water	• Beïnvloeding bodemkwaliteit	+	+
	• Hoeveelheid grondverzet	0	0
	• Tijdelijke effecten uitvoering op de bodem	0	0
	• Beïnvloeding grondwater	0	0
	• Beïnvloeding oppervlaktewater	+	+
Hydraulica en morfologie	• Hydraulische effecten	+	+
	• Hinder of schade	0/-	0/-
	• Verandering morfologie	0/-	0/-
Landschap	• Beïnvloeding natuurlandschap	+	+
	• Beïnvloeding cultuurlandschap	0	0
	• Beïnvloeding netwerken	0/+	+

Aspect	Beoordelingscriteria	Basisalternatief + zomerdijk 1	Basisalternatief + zomerdijk 2
	• Beïnvloeding ruimtelijke beleving	+	+
Cultuurhistorie en archeologie	• Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	0	0
	• Beïnvloeding archeologische waarden	0/-	0/-
Wonen, werken en recreëren	• Beïnvloeding woonomgeving	0/+	0/+
	• Beïnvloeding werkomgeving/landbouw	0/-	0/-
	• Beïnvloeding recreatie	0/+	+

Positieve effecten

Het obstakelvrij maken van de uiterwaard bij Elst heeft positieve effecten ten aanzien van natuur. De ontwikkeling maakt in een groot deel van het plangebied nieuwe natuur mogelijk. Hierdoor wordt een groter deel van het plangebied geschikt voor beschermde soorten en Rode lijst-soorten.

Het afgraven en afvoeren van verontreinigde grond van de terreinen van de steenfabriek en de voormalige machinistenschool zullen de bodemkwaliteit positief beïnvloeden. Het verbreden van de watergang tussen het terrein van de steenfabriek en de voormalige machinistenschool, zorgt ervoor dat de reeds verbrede watergang ten oosten en de Amerongse Bovenpolder ten westen ervan beter met elkaar verbonden worden.

De ontwikkeling zorgt voor een waterstandsdeling in de rivier van circa 13 cm, ruim groter dan de doelstelling van 5 cm. Ook de toename van de MHW-standen wordt beschouwd als een positief effect. De ontwikkeling verhoogd de kwaliteit van het natuurlandschap. Ook de aanwezige netwerken worden positief beïnvloed door de aanleg van wandel- en fietspaden en een passantensteiger langs de rivier. Ook de ruimtelijke beleving en kwaliteit van het gebied wordt beter dan in de referentiesituatie. De recreatieve waarde van het gebied neemt toe doordat het recreatieve medegebruik toeneemt (wandelen, fietsen, passantensteiger).

Negatieve effecten

Ten aanzien van natuur zullen er in de aanlegfase tijdelijk beperkt negatieve effecten optreden. Dit komt door geluidhinder door de inzet van zwaar materieel. Significante effecten op kwalificerende soorten voor Natura 2000 worden in de passende beoordeling echter uitgesloten, behoudens mogelijke significante effecten voor de uitbreidingsdoelstelling voor de porseleinhoen in verband met een wandelpad over de zomerkade. De Provincie Utrecht heeft bij de beoordeling van de passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet aangegeven van oordeel te zijn dat niet met zekerheid kan worden gezegd dat de instandhoudingsdoelstellingen inclusief uitbreidingsdoelstellingen voor Kwartelkoning en Porseleinhoen binnen de Uiterwaarden Neder-Rijn gehaald kunnen gaan worden.

In het kader van het vooroverleg voor de vergunningverlening voor de Natuurbeschermingswet heeft de provincie Utrecht als bevoegd gezag aangegeven dat wanneer er met voldoende zekerheid aangegeven kan worden dat de uitbreidingsdoelstellingen voor de Kwartelkoning en Porseleinhoen in andere deelgebieden van de Uiterwaarden Neder-Rijn (waaronder Tollewaard, Middelwaard en Doorwerthse waarden) gehaald kunnen worden, zij een vergunning voor het wandelpad over de zomerkade bij Elst zouden kunnen verlenen zonder mitigerende maatregelen. Met het bevoegde gezag voor de andere deelgebieden zal overleg worden gevoerd om te kijken of de uitbreidingsdoelstellingen voor de Kwartelkoning en de Porseleinhoen daar gerealiseerd kunnen worden.

Als negatief effect is verder meegenomen de verhoging van de waterstanden langs de hoge gronden aan de Amerongse Bovenpolder ('MHW buiten de as van de rivier'). De overstromingsfrequentie zal niet toenemen. De belangrijkste aandachtspunten betreffen de hoge stroomsnelheden die kunnen optreden direct achter de zuidwestelijke zomerkade. Bij hoge afvoeren kan daar enige erosie van de uiterwaard verwacht worden. Het beheer dient hierop afgestemd te zijn. Ook op andere plekken dient met het beheer rekening gehouden te worden met de soms hoge stroomsnelheden. Ten opzichte van de referentiesituatie zal het verschil echter niet groot zijn.

De aanzanding in het zomerbed wordt beschouwd als negatief effect. Aangezien er in het winterbed geen sprake is van aanzanding en de diepte op deze locatie voldoende is en blijft voor de scheepvaart, wordt dit als beperkt negatief effect beschouwd.

Zowel ten aanzien van cultuurhistorische als archeologische waarden treden er beperkt negatieve effecten op. Het cultuurhistorisch waardevolle element 'zomerdijk' wordt aangetast terwijl er graafwerkzaamheden plaatsvinden in een gebied met middelhoge trefkans op archeologisch waardevolle elementen.

De functie bedrijvigheid komt in het plangebied geheel te vervallen. Wel ontstaat er de mogelijkheid voor een extensieve horecagelegenheid.

Bereiken doelen

De hoofddoelstelling is het verlagen van de hoogwaterstand tussen rkm 916 en rkm 917 met 5 cm. Met een waterstandsverlaging van circa 13 cm wordt hier ruimschoots aan voldaan. De extra waterstandsverlaging bij Elst zorgt ook voor een waterstandsverlaging van 4 cm bij de Tollewaard. Dit betekent dat maatregelen bij de Tollewaard nog moet leiden tot 3 cm extra waterstandsverlaging om de doelstelling van 7 cm te bereiken. Dat biedt mogelijkheden om de uiterwaardvergraving de Tollewaard met minder ingrijpend maatregelen aan te pakken, waardoor daar extra ruimte voor ruimtelijke kwaliteit ontstaat.

Een tweede doelstelling van het project is het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Uit de effectbeschrijving blijkt dat er een positief effect optreedt op de ruimtelijke kwaliteit. De natuurontwikkeling levert een positief effect op het natuurlandschap. De beleefbaarheid van dit landschap wordt versterkt door het toegankelijk maken van het plangebied. Daarnaast zullen ook vanaf de randen van het plangebied zichtlijnen worden gecreëerd ter verbetering van de beleefbaarheid van het plangebied.

Hoe nu verder?

Het MER wordt gelijktijdig met het ontwerpbestemmingsplan openbaar gemaakt middels een publicatie. Op het MER is gedurende zes weken inspraak mogelijk. In deze weken kan een ieder een reactie kenbaar maken op het MER. Gedurende deze zes weken kunnen ook de wettelijke adviseurs advies uitbrengen over het MER. Het MER wordt door de Cie-m.e.r. getoetst op de wettelijke eisen, juistheid en volledigheid. De inspraakreacties zullen door de Cie-m.e.r. worden betrokken bij de beoordeling van het MER. Als uitgangspunt voor de toetsing geldt dat het MER voldoende gegevens moet bevatten om tot besluitvorming met betrekking tot de vergunningverlening over te kunnen gaan. Het eindoordeel van de Cie-m.e.r. wordt, nadat dit is besproken met het bevoegd gezag, neergelegd in een toetsingsadvies. Mede op basis van de resultaten van inspraak en advies en met inachtneming van het MER stelt het bevoegd gezag het bestemmingsplan uiteindelijk vast.

Voor een verdere toelichting over de termijnen en de mogelijkheden van inspraak wordt verwezen naar naar www.nederrijn.net en www.rhenen.nl.